НОВИЯТ СПИСЪК НА ПРОФЕСИИТЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ И ВРЪЗКАТА С КОМПЕТЕНТНОСТНИЯ ПОДХОД В СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

инж. Таня Михайлова

НПГПТО „М. В. Ломоносов“, гр. София

Резюме: В изпълнение на изискванията на националния план за възстановяване и устойчивост и с промените в Закона за професионалното образование и обучение от 2024 г. за професионалното образование в България започна реформа, която има за цел да осигури подготвени кадри за пазара на труда в сътрудничество с работодателите и да отговори на динамичните промени в изискванията към професионалните умения. Приетият списък през 2024 година заменя над 600 фрагментирани специалности със 193 широкопрофилни професии, разработени с участие на секторните съвети за умения. Разработва се и учебната документация, която да отговори на изискванията за прилагане на компетентностния подход в средното образование. Основната задача на средното образование и в частност на професионалното е усвояването на умения, нужни в 21 век. Това налага промяна в начина на преподаване, засилване на връзките с реалния бизнес, формиращо оценяване и разширяване на дуалната система на обучение. Професионалното образование е ключов елемент за създаването на модерна икономика с мотивирани кадри.

Ключови думи: Образование, обучение, умения, широкопрофилни професии, свързаност

Възможности за модернизиране на професионалното образование

Системата на професионалното образование и обучение (ПОО) в България се изправя пред най-дълбоката и съществена структурна трансформация за последните 25 години. Тази реформа, макар и належаща, рискува да се осъществи като изолиран козметичен ремонт или по-скоро като административна актуализация на съществуващи документи, а не като фундаментално преосмисляне на философията, съдържанието и институционалното функциониране на професионалните гимназии и предоставяното обучение от тях. Реформата обаче е факт и професионалните гимназии имат основната

тежест да я направят работеща и най-вече функционална, така че интересът към професионалното образование да се увеличи и обществото да осъзнае значимостта на че съвременното образование и по-специално на професионалното образование. Уменията на 21 век са уменията на съвременния човек, който е част от икономическия цикъл в две много важни роли – като работна сила и като инвестиция. 21 век е векът на технологичните революции и на новата информационана вълна, но 21 век е векът и на пазарната икономика, защото вече не съществува друга алтернатива. Оттук е и логичното съждение, че обучаемите са основен и ключов елемент за развитието на икономическите възможности на обществото.

В основата на този процес стои утвърждаването на новия Списък на професиите за професионално образование и обучение (СППОО), утвърден със Заповед № РД09-2230/09.08.2024 г. на министъра на образованието и науката, в пряка връзка с измененията в Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) от март 2024 г., а в последствие процесите са синхронизирани и с амбициозния европейски контекст, зададен от Декларацията от Хернинг от септември 2025 г.

Основният двигател на тази промяна е необходимостта от преодоляване на хроничното разминаване между структурата на квалификациите, предлагани от образователната система, и реалностите на динамичния, високотехнологичен и глобално интегриран пазар на труда. В продължение на десетилетия българското професионално образование функционираше в условията на прекомерна фрагментация. Досегашният СППОО съдържаше над 600 тесни специалности, обособени около статични, стриктно дефинирани и често технологично остарели производствени алгоритми. Новият СППОО намалява този брой до 193 окрупнени, широкопрофилни професии, структурирани в 18 области на образованието и 46 професионални направления.

Модернизацията на ПОО чрез новия списък се изразява в следните няколко ключови стратегически възможности:

- **Отпадане на тесните специалности и преминаване към широк професионален профил:** Премахването на категорията „специалност“ в ЗПОО (чл. 6, ал. 1) и преминаването изцяло към обучение по „професии“ решава един от най-големите проблеми на занаятчийско-индустриалния модел. Тясната специализация от рано ограничава мобилността на учениците и ги прави уязвими при икономически преструктурирания или изчезване на определени работни места. Новите

широкопрофилни професии се предполага, че гарантират ученикът да придобива фундаментални отраслови компетентности, върху които може гъвкаво да надгражда специализирани умения в хода на кариерното си развитие.

- **Въвеждане на Единиците резултати от учене (ЕРУ) като гръбнак на новите ДОС:** Новата архитектура на Държавните образователни стандарти (ДОС) изоставя подхода на задължително изброяване на учебни предмети и тематични единици за сметка на ЕРУ. Всяка ЕРУ представлява самостоятелно оценимо и валидируемо ядро от знания, умения и компетентности. Това позволява модулност в обучението, възможност за натрупване и трансфер на кредити/резултати и бързо съответствие с изискваните от работодателите умения. Чрез ЕРУ професионалното образование престава да бъде капсулирана система и се превръща в отворена платформа за учене през целия живот.
- **Интеграция на двойния зелен и дигитален преход:** В съответствие с приоритетите на Декларацията от Хернинг (2026–2030), надграждаща тази от Оснабрук 2020 / модернизиране на ПОО за постигане на устойчивост и високи постижения чрез гъвкаво ПОО, учене през целия живот и дигитализация и приобщаващо и екологично образование/ и националния проект „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ (МПОО), финансиран от Програма „Образование“ 2021–2027 г., новите професии задължително интегрират компетентности, свързани с дигиталната трансформация, изкуствения интелект (AI), автоматизацията, роботиката, възобновяемите източници, кръговата икономика и ресурсната ефективност. Модернизацията изисква тези теми да не бъдат изнесени в изолирани факултативни часове, а да са интегрирани в общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка.
- **Институционално подсигуряване чрез ресурсни проекти:** Реформата не остава на ниво теоретично намерение, а е ресурсно обезпечена. Проектът МПОО с бюджет от над 47 милиона евро осигурява разработването на новите ДОС, новите учебни планове и програми, дигитални интерактивни образователни материали, както и мащабна квалификация на учителите по професионална подготовка за работа с технологии от Индустрия 5.0, а също и влизането на бизнеса в училищата, предоставящи професионално образование.

За училищните ръководства на професионални гимназии и средни училища с професионални паралелки – директори и заместник-директори – модернизацията на ПОО отваря широк хоризонт за стратегическо позициониране на училището. Новият

СППОО дава възможност на гимназиите да обновят своя профил, да изоставят специалности със затихващ интерес и да предлагат обучение по модерни, атрактивни и високоплатени професионални направления. Успешното управление на този процес изисква директорът да спре да вижда в реформата административно задължение, а да я използва като маркетинг инструмент за изграждане на нов, престижен образ на професионалната гимназия.

Усвояване на широки умения чрез професиите

Традиционната парадигма на професионалното обучение поставя основния акцент върху формирането на специфични, повторими, мануални или рутинни изпълнителски умения. В ерата на изкуствения интелект, роботизацията и бързата смяна на технологичните поколения този подход е напълно ограничен. Рутинните задачи автоматизирано се поемат от машини и софтуерни алгоритми. Ето защо съвременната икономика изисква кадри, които притежават т.нар. „широки умения“ (broad skills) и преносими компетентности (transferable skills), които запазват своята стойност независимо от специфичните технологични промени в дадено предприятие.

Новият СППОО и променената логика на ЗПОО изграждат профила на професиите по начин, който гарантира синергия между фундаментална подготовка, широка отраслова база и гъвкава специфична квалификация. Съгласно нормативната рамка (чл. 28, 28а и 28б от ЗПОО) съдържанието на новите професии е преструктурирано в три основни, взаимнонадграждащи се нива:

1. **Обща професионална подготовка (Широко ядро):** В актуализираната нормативна уредба общата професионална подготовка за всички професии задължително включва фундаментални компетентности, стандартизирани чрез универсални Единици резултати от учене:
    - *Здравословни и безопасни условия на труд (ЗБУТ) и опазване на околната среда:* Формиране на екологично съзнание, познаване на принципите на устойчивото развитие, кръговата икономика и управлението на риска.
    - *Икономика, предприемачество и финансова грамотност:* Способност за разбиране на пазарните процеси, управление на ресурси, базисни познания по бизнес планиране, правна култура и търговски отношения.
2. **Отраслова професионална подготовка (Хоризонтална мобилност):** Отрасловата подготовка съдържа знанията и уменията, които са общи за всички

професии в рамките на дадено професионално направление (напр. цялото направление „Електротехника и енергетика“ или „Информационно-комуникационни технологии“). Отпадането на прекомерната фрагментация в чл. 28а, ал. 2 от ЗПОО осигурява стабилна фундаментална инженерна, технологична или хуманитарна база. Ученик, усвоил отрасловата подготовка по Машиностроене или Търговия, придобива широк мироглед за цялата индустрия, което му позволява бързо да преминава от една работна позиция в друга в рамките на същия сектор.

3. **Специфична професионална подготовка с акцент върху ИКТ:** Законодателят изрично залага в чл. 28б, ал. 1 от ЗПОО, че специфичната подготовка по всяка професия трябва задължително да интегрира информационните и комуникационните технологии, приложими в съответната сфера. Дигиталната компетентност вече не трябва да се разглежда просто като отделен общообразователен предмет, а като вътрешен елемент на всяко едно професионално направление независимо дали се обучава асансьорен техник, графичен дизайнер, фермер или готвач.

Широките умения, развивани чрез новите професии, включват още:

- **Когнитивна гъвкавост и решаване на комплексни проблеми (Problem Solving):** Способност за анализ на неочаквани системни грешки, алгоритмично мислене и справяне с казуси в нестандартна работна среда.
- **Технологична грамотност:** Базови познания за работа със специализиран софтуер, обработка на данни, управление на цифровизирани машини и спазване на киберсигурност.
- **Трансверсални умения (Soft Skills):** Комуникативност, умения за екипна работа в мултидисциплинарна среда, професионална етика и умения за презентиране.

За училищната практика това изисква промяна в преподаването. Инструктажът и наизустяването на суха теория отстъпват място на компетентностно ориентирани методи: проектно-базирано обучение, симулации на реални производствени процеси, казусов анализ и работа в екип. Когато ученикът усвоява професията чрез решаване на практически проблеми, той развива широки умения, които го правят конкурентоспособен и устойчив на пазара на труда за десетилетия напред.

Нещо повече в дискусията за формиращото оценяване, която се провеждаше като елемент от общественото обсъждане на предлаганите промени в ЗПУО през 20225

година, професионалните гимназии имат своето голямо предимство – оценяването в часовете по практика винаги е било формиращо на база усвоени знания и умения.

ПОО като ключов елемент за създаването на модерна икономика с мотивирани кадри

Икономическият просперитет, иновационният капацитет и привлечените чуждестранни инвестиции в една съвременна държава са в пряка зависимост от качеството и структурирането на нейната работна сила. Декларацията от Хернинг (2025 г.) изрично определя ПОО като основен двигател на европейската конкурентоспособност и социална справедливост. В този контекст българското професионално образование трябва да спре да бъде разглеждано като резервен вариант, а да се утвърди като първостепенен, престижен и осъзнат избор за високотехнологична кариера. Професионалното образование трябва да навлезе в своя разцвет, но за целта е от ключово значение целеполагането и управлението на образователната институция. Не може да се гледа на професионалното образование като възможност за запазване на паралелки в гимназиален етап, не може лековерно и без анализ да се обявява план-прием по професии без предварителен анализ, трябва да се държи, да се изисква и да се настоява за качество. Професионалното образование се ползва с известно предимство, тъй като в момента по-високия процент при формиране на план-прием е за професионални паралелки, но това не означава автоматично, че обществото е на същото мнение и това е много видимо от броя на свободните места в етапите на класиранията. За съжаление най-много свободни места отново продължават да са за професионалните гимназии.

Ролята на новия СППОО за изграждането на модерна икономика с мотивирани кадри се реализира в следните три ключови измерения:

- **Преодоляване на структурния дефицит на пазара на труда:** В момента българската икономика страда от парадокс: от една страна съществува младежка безработица или заетост под квалификацията, а от друга – остър, систематичен дефицит на квалифицирани технически и технологични кадри за индустрията. Новият СППОО е разработен след задълбочен анализ на пазарните нужди и в пряко сътрудничество със Секторните съвети за умения и работодателските организации. Чрез окрупняването на професиите и въвеждането на нови наименования, съответстващи на езика на бизнеса (напр. „Интелигентни системи“, „Роботика“, „Зелени технологии“, „Логистични услуги“), образователната система започва да

произвежда кадри с профил, който бизнесите реално търсят.

- **Засилване на мотивацията на учениците чрез ясна кариерна перспектива:** Мотивацията за учене при подрастващите е пряко свързана с усещането за смисъл, приложимост и перспектива. Когато учебните програми са остарели, а оборудването в кабинетите отразява технологии от миналия век, учениците губят интерес. Новият подход в ПОО променя това чрез:
    - *Видима връзка с високите възнаграждения:* Професиите в областта на дигиталните технологии, автоматизацията, зелената енергия и модерното производство предлагат едни от най-високите начални заплати на пазара.
    - *Учене чрез преживяване и правене (Learning by doing):* Чрез часовете по практика, работата с професионален софтуер, симулатори, VR/AR среди и реални машини, обучението става увлекателно и интригуващо.
    - *Ранна кариерна реализация:* Възможността за включване в дуална форма на обучение (обучение чрез работа) позволява на учениците още в XI и XII клас да работят в реална фирмена среда, да получават възнаграждение и да изграждат трудови навици.
- **Дълбока интеграция между образователните институции и бизнеса:** Съвременната икономика изисква бизнесът да не бъде просто външен потребител на кадри, а активен „съавтор“ на образователния процес. Новата правна рамка на ЗПОО и проектът МПОО улесняват това сътрудничество чрез по-гъвкави условия за назначаване на наставници от предприятията (намаляване на изисквания стаж на 2 години), участие на представители на работодателите в изпитните комисии за придобиване на професионална квалификация и съвместно разработване на учебни програми.

За да се превърне обаче професионалното образование в реален двигател на икономиката, училищните ръководства трябва да инвестират сериозни усилия за промяна на обществените нагласи. Трябва да бъде разчупена обществената стигма, че ПОО е за „неуспешните“ ученици. Чрез активни маркетингови стратегии, дни на отворените врати, регионални панорами на професиите, дигитални кампании в социалните мрежи и показване на успешни възпитаници, директорите могат да покажат на родителите и обществеността, че модерната професионална гимназия е най-бързият и сигурен мост към престижна, сигурна и високоплатена реализация.

Ключови компетентности, развивани чрез обучението по новите професии

Европейската референтна рамка за ключовите компетентности за учене през целия живот и Декларацията от Хернинг подчертават, че съвременното образование трябва да формира комплексна личност, способна на постоянна адаптация. В новия СППОО и актуализираните Държавни образователни стандарти компетентностният подход е интегриран във всички нива на планиране, преподаване и оценяване. Обучението по новите професии е проектирано така, че да развива целенасочено петте най-важни ключови компетентности на 21 век:

1. **Дигитална компетентност и медийна грамотност:** Дигиталната грамотност в новия СППОО надхвърля базовото ползване на компютър или текстообработка. Тя включва умения за работа със специализиран професионален софтуер (CAD/CAM системи, ERP среди, софтуер за диагностика, дигитален дизайн), базови познания по киберсигурност, безопасно съхранение и анализ на данни, както и критично оценяване на дигиталната информация. Ученикът се обучава да използва изкуствения интелект и автоматизираните среди като инструменти за повишаване на продуктивността.
2. **Критично мислене, креативност и иновативност:** Новите професии изискват преминаване от репродуктивно възпроизвеждане на знания към творческо прилагане и анализ. Чрез методи като казусов анализ, справяне с производствени аварии, проектни задачи и изследователски подход, учениците се научават да формулират хипотези, да тестват алтернативни решения, да оптимизират процеси и да създават иновативни продукти или услуги.
3. **Комуникативни и социални компетентности (Soft Skills & Teamwork):** Работата в съвременните предприятия рядко е индивидуално изолирано дело. Новите професионални профили изискват интензивно сътрудничество. Обучението развива умения за ефективна комуникация, култура на общуване, сътрудничество в мултидисциплинарни и мултикултурни екипи, умения за решаване на конфликти и презентиране на собствените идеи пред колеги и клиенти.
4. **Предприемачество, инициативност и лидерство:** Чрез задължителния модул по „Икономика и предприемачество“ в общата професионална подготовка и прилагането на симулирани учебни предприятия (проекти по МПОО), учениците развиват предприемачески дух. Те се научават да идентифицират пазарни

възможности, да оценяват рискове, да планират бюджет и ресурси, да поемат отговорност и да ръководят екипи и проекти.

5. **Умения за учене през целия живот (Lifelong Learning):** Най-ценният капитал на завършилия е способността самостоятелно да търси нова информация, да идентифицира собствените си дефицити, да се самооценява и да преминава през кратки форми на преквалификация (микроквалификации) през целия си жизнен път.

Оценяването на тези компетентности в новите ДОС също претърпява трансформация. Традиционните писмени изпитвания се заменят с автентично компетентностно оценяване: практически изпити в реална или симулирана среда, възможност за защита на дипломен проект, електронно портфолио с доказателства за постигнати ЕРУ, самооценка и непрекъсната обратна връзка от ментори и учители.

Новите професии в контекста на съществуващите специалности – сравнителен анализ и съвети за обучение на „две скорости“ (от 2026/2027 г.)

Учебната 2026/2027 година ще бъде исторически преходен момент за всички професионални гимназии и средни училища с професионални паралелки в България. Съгласно Заповед № РД09-2230/09.08.2024 г. на МОН и Преходните и заключителни разпоредби на ЗПОО (§ 59), от 1 септември 2026 г. държавният план-прием за учениците в VIII клас се осъществява изцяло по новия СППОО. Същевременно учениците, приети до учебната 2025/2026 г. включително т.е. тези, които през 2026/2027 г. ще бъдат в IX, X, XI и XII клас, продължават и завършват обучението си по стария СППОО и действащите към момента на приема им учебни планове и програми.

Това означава, че в продължение на четири пълни учебни години (от 2026/2027 до 2029/2030 г.) всяко професионално училище ще функционира в уникален режим на организация и управление на „две скорости“.

Сравнителен анализ: Съществуващ модел (Стар СППОО) vs. Нов модел (Нов СППОО 2026)

Критерий за сравнение	Съществуващ модел (Стар СППОО)	Нов модел (Нов СППОО - от 2026 г.)
Структура на квалификациите	Тесни, силно фрагментирани специалности (над 600 броя).	Окрупнени, широкопрофилни професии (193 броя) в 18 професионални области.
Фокус на съдържанието	Традиционно теоретично съдържание и тесни рутинни умения.	Компетентностен подход, ЕРУ, дигитализация, зелени умения.
Гъвкавост и мобилност	Трудна преквалификация; тясна обвързаност с едно работно място.	Висока хоризонтална мобилност в направлението; натрупване и трансфер на ЕРУ.
Връзка с пазара на труда	Закъсняваща актуализация; формални споразумения с бизнеса.	Директно участие на Секторни съвети; улеснено дуално обучение и наставничество.
Документи за завършване	Свидетелство за професионална квалификация по специалност.	Свидетелство по професия с възможност за Европейско приложение и частични ЕРУ.

Всяка реформа, за да носи смисъл изисква отговорно отношение на провеждащите я и на първо място остава човешкият фактор. Ефективността ѝ зависи от разбирането за необходимост от качествено професионално образование и връзка с работодателите, които се явяват преките потребители на тази дейност. Необходимо е да се осъществи вътрешноучилищна квалификация на всички учители по професионална подготовка, като по този начин те ще бъдат включени като активни участници в процесите.

ЛИТЕРАТУРА

1. **ЗАКОН ЗА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ**
Обн. ДВ. бр.68 от 30 Юли 1999г., изм. ДВ. бр.1 от 4 Януари 2000г., изм. ДВ. бр.108 от 29 Декември 2000г., изм. ДВ. бр.111 от 28 Декември 2001г., изм. ДВ. бр.103 от 5 Ноември 2002г., изм. ДВ. бр.120 от 29 Декември 2002г., доп. ДВ. бр.29 от 31 Март 2003г., изм. ДВ. бр.28 от 1 Април 2005г., изм. ДВ. бр.77 от 27 Септември 2005г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.62 от 1 Август 2006г., попр. ДВ. бр.63 от 4 Август 2006г., изм. ДВ. бр.13 от 8 Февруари 2008г., изм. ДВ. бр.26 от 7 Март 2008г., изм. ДВ. бр.36 от 15 Май 2009г., изм. ДВ. бр.74 от 15 Септември 2009г., изм. ДВ. бр.50 от 2 Юли 2010г., изм. ДВ. бр.97 от 10 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г., изм. ДВ. бр.68 от 2 Август 2013г., изм. ДВ. бр.70 от 9 Август 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.61 от 25 Юли 2014г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014г., изм. ДВ. бр.107 от 24 Декември 2014г., изм. ДВ. бр.14 от 20 Февруари 2015г., изм. ДВ. бр.79 от 13 Октомври 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.59 от 29 Юли 2016г., изм. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.103 от 28 Декември 2017г., изм. ДВ. бр.7 от 19 Януари 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.92 от 6 Ноември 2018г., доп. ДВ. бр.108 от 29 Декември 2018г., изм. ДВ. бр.100 от 20 Декември 2019г., доп. ДВ. бр.17 от 25 Февруари 2020г., изм. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.41 от 3 Юни 2022г., изм. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г., изм. ДВ. бр.84 от 6 Октомври 2023г., изм. ДВ. бр.102 от 8 Декември 2023г., доп. ДВ. бр.106 от 22 Декември 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.27 от 29 Март 2024г., изм. ДВ. бр.41 от 10 Май 2024г., изм. ДВ. бр.16 от 10 Февруари 2026г., изм. ДВ. бр.51 от 5 Юни 2026г., изм. ДВ. бр.55 от 16 Юни 2026г.

2. **ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ**
В сила от 01.08.2016 г.
Обн. ДВ. бр.79 от 13 Октомври 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.98 от 9 Декември 2016г., изм. ДВ. бр.105 от 30 Декември 2016г., изм. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.99 от 12 Декември 2017г., изм. ДВ. бр.24 от 16 Март 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.92 от 6 Ноември 2018г., изм. ДВ. бр.108 от 29 Декември 2018г., изм. ДВ. бр.24 от 22 Март 2019г., доп. ДВ. бр.42 от 28 Май 2019г., изм. ДВ. бр.100 от 20 Декември 2019г., изм. ДВ. бр.101 от 27 Декември 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.17 от 25 Февруари 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.82 от 18 Септември 2020г., изм. ДВ. бр.17 от 1 Март 2022г., изм. и доп. ДВ. бр.34 от 3 Май 2022г., изм. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г., изм. и доп. ДВ. бр.11 от 2 Февруари 2023г., изм. ДВ. бр.102 от 8 Декември 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.23 от 19 Март 2024г., изм. и доп. ДВ. бр.27 от 29 Март 2024г., изм. и доп. ДВ. бр.69 от 16 Август 2024г., изм. и доп. ДВ. бр.26 от 27 Март 2025г., доп. ДВ. бр.64 от 5 Август 2025г., изм. ДВ. бр.69 от 31 Юли 2026г., доп. ДВ. бр.85 от 15 Септември 2026г.

3. **Новата Декларация от Хернинг – тласък за европейското сътрудничество в професионалното образование и обучение -** https://ecvet.hrdc.bg/news/novata-deklaratsia-ot-herning-tlasak-za-evropeyskoto-satrudnichestvo-v-profesionalnoto-obrazovanie-i-obuchenie/[Viewed 2026-9-06]

4. Препоръка на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот - https://education.ec.europa.eu/bg/focus-topics/improving-quality/key-competences

THE NEW LIST OF PROFESSIONS FOR VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING AND THE RELATIONSHIP WITH THE COMPETENCE APPROACH IN SECONDARY EDUCATION

Abstract: In fulfillment of the requirements of the National Recovery and Resilience Plan and with the amendments to the Vocational Education and Training Act of 2024 for vocational education, a reform has been launched in Bulgaria, which aims to provide trained personnel for the labor market in cooperation with employers and to respond to the dynamic changes in the requirements for professional skills. The adopted list in 2024 replaces more than 600 fragmented specialties with 193 broad-profile professions developed with the participation of sectoral skills councils. The curriculum documentation is also being developed to meet the requirements for the application of the competence approach in secondary education. The main task of secondary education, and in particular vocational education, is the acquisition of skills needed in the 21st century. This requires a change in the way of teaching, strengthening ties with real business, formative assessment and expansion of the dual education system. Vocational education is a key element in creating a modern economy with motivated personnel.

Keywords: Education, training, skills, broad-profile professions, connectivity

Eng. Tanya Mihaylova

NPGPTO "M. V. Lomonosov"

Sofia, Bulgaria

e-mail: info-2204402@edu.mon.bg